

ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ

E-mail: kmpzt@ukr.net

№ 13-14 (177-178)
липень 2024 р.

За вас правда, за вас слава і воля святая!

Газета ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»

МИ ТУТ: [HTTP://WWW.KMPZT.ORG.UA](http://www.kmpzt.org.ua) НА ФЕЙСБУЦІ — У ГРУПІ "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

Перед РОЗГРОМОМ агресора і РОЗПАДОМ імперії

Зі злом (особливо тоді, коли воно проявляється в концентрованому вигляді) НЕОБХІДНО БОРОТИСЯ, а не вичікувати. І не треба марнувати час, бо інакше зло буде відверто втекувати всі добрі наміри орієнтованого на мирний розвиток людства. Найбільш яскравою ілюстрацією правильності цього твердження є поведінка представників паразитарної імперії в Організації Об'єднаних Націй протягом останніх десятиліть (а особливо – під час головування в Раді Безпеки цієї організації в липні поточного року). Російська імперія, керівництво якої раніше відверто оголосило про намір знищити Україну і веде вже одинадцятий рік поспіль загарбницьку війну із сотнями й сотнями тисяч жертв серед українців, виставляє себе... в ролі борця за мир. Більше того, вона під час цього свого головування цілеспрямовано вбиває своєю зброєю (як це сталося 8 липня) навіть хворих дітей українців у дитячій лікарні в Києві, розуміючи, що здійснює злочин проти людності.

Вона тепер паразитує геть на всьому через дуже малоактивні дії у боротьбі з нею з боку правителів впливових демократичних держав (у першу чергу – США). Але водночас таке відверте паразитування обов'язково має примусити найближчим часом ці держави діяти справді активно, бо інакше переможуть ці паразити-нелюди, а людство загине у полум'ї останньої світової війни...

Тож для того, аби цю думку підкреслити, ми й вирішили зафіксувати становище у російсько-українській війні тепер, після завершення першої половини 2024-го року, перед початком не таких уже й далеких у часі (на нашу думку) дій, які мають призвести до розгрому агресора і – до подальшого розпаду паразитарної імперії. Зафіксувати – включно з оцінками авторитетних західних воєначальників, зі станом справ у економіці України і зі ставленням самих українців до того, що під час цієї війни відбувається. А ще – аби потім порівняти, як ці всі оцінки змінилися і – в який бік. Ці матеріали розміщені на 3-6 сторінках липневого випуску нашої газети.

Російсько-українська війна як війна перехідного періоду

Посол України в Великій Британії, колишній головнокомандувач Збройних сил України Валерій Залужний 21 липня мав виступ у The Royal United Services Institute (RUSI). "Українська правда" переклала тези його виступу і наводить їхній текст повністю.

Досвід нашої боротьби стане в пригоді всім, хто шукає шлях до миру. А шлях до миру може лежати й через війну. «Si vis pacem, para bellum» – слова, які пишуть давньоримському історіку Корнелію Непоту, на жаль, ідеально підходять демократичному суспільству й сьогодні, в XXI столітті. Хочеш миру – готуйся до війни. Так, це абсолютно правильне твердження. Це підтверджую і я, якому довелося бути в ролі головнокомандувача Збройних сил України, і увесь український народ, який справді добре й болісно це засвоїв...

Вільні та демократичні нації та їхні уряди мають прокинутися й задуматися: як захистити своїх громадян та їхні країни. Ми готові поділитися усіма своїми знаннями, досвідом та думками з тими, хто не полишив Україну у важкі часи і хто шукає миру та спокою для своїх народів.

Використання війни у власних цілях або намагання впливати на її хід задля власних інтересів є злочином, наслідком якого є величезні жертви.

Демократичній армії, армії вільного суспільства завжди важко воювати з армією феодала. Ворог якраз і вважає демократію нашою найбільшою слабкістю і щосили намагається це використати. Фейки, брехня, знецінювання національних інтересів, зневага в керівництві – ось неповний список засобів, який росіяни використовують понад десять років, а демократичні суспільства й досі не знайшли методів протидії.

Вже сьогодні ми маємо повномасштабну й кровопролитну війну, яка привела нас вже до нового виклику – фізичного виживання. Саме виживання нації визначається її вибором. Як відповісти на цей виклик? Як вижити в умовах неоднозначності й суперечності навколишнього світу? Зараз ми маємо усвідомити, що саме від нас, українців, залежить, чи будемо ми жити і чи є майбутнє у наших дітей.

Життями звичайних українців ми вибороли собі шанс. Шанс не просто про-

довжити споконвічну боротьбу, а шанс перемогти. Він дорого нам коштував – багато життів найкращих синів і дочок.

Війна, яка прийшла до нас у 2014 році, абсолютно відрізняється від тієї, що увірвалася в наше життя 24 лютого 2022 року. Хоч вона й базувалася на концепціях 2014 року, проте була вже іншою й швидко виснажила наші сили в травні 2022-го. Саме інтенсивність бойових дій змусила нас відновлювати рівень початку 2022-го, а необхідність вижити на полі бою привела нас вже в іншу війну, з якою ми зіткнулися влітку 2023-го.

Напевно зрозуміло лише одне – тиранам війна буде потрібною постійно для внутрішнього користування як інструмент утримання влади. Решта ж має вибудувати надійний захист від них. Сьогодні як ніколи саме в Україні знаходять шляхи для виживання та створюють технології. Але через зрозумілі причини не можуть їх масштабувати. З іншого боку, в наших партнерів є ресурси, але немає прикладного й практичного поля, щоб їх випробувати. Тільки разом ми зможемо ефективно використати ресурс, адже час вже працює не на нас.

«Дотримання вчорашніх правил війни не приведе до успіхів сьогодні або завтра. Саме усвідомлення цього може врятувати багато життів. Ми мусимо почати боротися з наслідками нових правил війни». Ця цитата взята мною в американського генерала у відставці Стенлі Мак-Крістала. А далі в нього були такі слова: «Інакше всі ми залишимося далеко позаду». Але я б сказав категоричніше: інакше ми всі загинемо.

Валерій Залужний,
сайт «Українська правда»,
22 липня 2024 року

(У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://www.pravda.com.ua/columns/2024/07/22/7466922/>)

На світліні: Валерій ЗАЛУЖНИЙ.
Фото – за посиланням: https://lb.ua/file/person/5151_zaluzhnyi_valeriy_fedorovich.html

У Криворізькому правозахисному У ВИРІ ВІЙНИ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

Останньої суботи липня цього року в нашій ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» відбулися збори. На них більшістю голосів до організації був прийнятий і доєднався криворізький правозахисник Леонід Аркадійович Багашвілі. Одразу після цього він виступив із доповіддю про свою багаторічну боротьбу з метою захисту своїх прав та інших людей стосовно гаражного кооперативу. Наприкінці зборів він на прохання редактора газети товариства «Промінь Просвіти Є» у письмовій формі коротко звернувся до наших читачів із такими словами

«27.07.24 я мав честь доповісти товариству про деякі деталі кримінального провадження № 12013040750000118, в якому я є заявником і потерпілим. 11, 5 року Саксаганська поліція і прокуратура розслідувала відкриті і очевидні провадження, назбирала 7 томів матеріалів, але нічого не підтвердила і не заперечила.

Але така тривала бездіяльність відкриває нові можливості. 06.08.2024 р. в Саксаганському суді суддя Євтушенко О.І. буде розглядати клопотання прокурора Пруднікова Романа про закриття названого провадження на тих підставах, що сплив термін притягнення до покарання «невідомих осіб», чії імена закарбовані на сторінках справи. Чи вдасться ця спроба прокуратури видати індульгенцію правопорушникам, я доповім пізніше».

ТВОРЦІ ЧИ РАБИ?

**Земним паразитам
потрібні раби,
А Богу – творці його справи,
Де душі свої посеред
боротьби
Вкладають, не прагнучи
слави.**

**Шляхи прокладають
в далекі світи
Не ті, що керують затято,
А ті, що душею уміють рости,
Для кого співтворчість
– як свято.**

**Природу шанують
не ті, що вгорі,
А ті, що із нею повсюди.
Бо ми ж то – не лампи
і не ліхтарі,
А душі діяльні: ми – люди.**

**Вся влада – від Бога.
а інше все – в нас:
Ти – зверхник і раб чи охочий
Рости і творити світи
повсякчас? –
Твій вибір: живи так,
як хочеш.**

Сергій ЗІНЧЕНКО,
м. Кривий Ріг, 17-18 липня 2024 року

Однопартійці Фаріон зробили потужну заяву про її вбивство і назвали замовників

Однопартійці колишньої депутатки Ірини Фаріон заявляють, що її вбивство було наказом Москви. Про це йдеться у заяві політсили ВО «Свобода».

«Цей злочин вигідний Московії і без сумніву здійснений нею. Це їхня споконвічна тактика – фізично винищувати українську еліту. За українську мову Москва стріляє у скроню», - йдеться в повідомленні.

У політсилі наголошують, що вбивство Фаріон здійснено за наказом Москви незалежно від того, хто безпосередньо його виконав. «Правоохоронні органи мають знайти і покарати виконавця цього злочину. Українська влада має відкрито назвати замовника - Московію. Треба повністю нейтралізувати московську агентуру, у якій б шати вона не вбиралася, заборонити її організаційні структури, знищити її фінансову та матеріальну спроможність», - йдеться в заяві.

Як повідомлялося, президент Володимир Зеленський повідомив про розслідування і назвав одну з версій вбивства Фаріон. Зокрема, йдеться про слід, що веде до РФ.

Олена КАПНІК, сайт «ТСН», 20 липня 2024 року

Ірина Фаріон. Колаж ТСН <https://tsn.ua/ukrayina/odnopartiyci-farion-zrobili-potuzhnu-zayavu-pro-yiyi-vbivstvo-i-nazvali-zamovnikiv-2624835.html>

У Києві та Кривому Розі 9 липня оголосили днем жалоби

У Києві та Кривому Розі 9 липня оголосили днем жалоби у зв'язку з російським масованим ракетним ударом по Україні 8 липня. Про це повідомили міський голова Києва Віталій Кличко та голова Ради оборони Кривого Рогу Олександр Вілкул. Цього дня на всіх комунальних будівлях столиці приспуть прапори. Рекомендується зробити те ж саме на будівлях державної та приватної форм власності.

Як зауважив Віталій Кличко, 9 липня в місті будуть заборонені будь-які розважальні заходи. Влада також просить телеканали і радіостанції внести відповідні зміни до сітки мовлення. «Розбір завалів у столиці триває. Попередньо в Києві загинули 20 людей. Майже 100 постраждали», - додав мер Києва.

Нагадаємо, зранку 8 липня Росія здійснила масовану ракетну атаку на Україну. Президент Володимир Зеленський повідомив, що росіяни запустили понад 40 ракет різних типів та атакували Київ, Дніпро, Кривий Ріг, Слов'янськ, Краматорськ. Зокрема, у Кривому Розі зафіксовано 10 загиблих та понад 40 постраждалих мирних жителів. У Києві пошкоджено житлові будинки, інфраструктура та дитяча лікарня «Охматдит».

Уповноважений Верховної Ради з прав людини Дмитро Лубінець звернувся до низки міжнародних організацій із закликом відреагувати на російський обстріл медичного закладу. Служба безпеки України кваліфікувала удар Росії по дитячій лікарні «Охматдит» у Києві як воєнний злочин і відкрила кримінальне провадження за ч. 2 ст. 438 ККУ (порушення законів та звичаїв війни, поєднані з умисним вбивством). За даними правоохоронців, окупанти застосували стратегічну крилату ракету Х-101.

Тим часом російські пропагандисти почали виправдовувати черговий терористичний акт російських злочинців, поширюючи відповідні фейки. Центр протидії дезінформації зібрав деякі з них. Зокрема, пропагандистські пабліки називали російську атаку «провокацією режиму Зеленського» та «роботою української ППО». При цьому інші шкодували, що ракета впала не на основний корпус лікарні, де нібито лікують військових ЗСУ.

Валерія БУНЯК,

сайт «ДЕТЕКТОР МЕДІА», 8 липня 2024 року

<https://detector.media/infospace/article/229293/2024-07-08-u-kyievi-ta-kryvomu-rozi-9-lipnya-ogolosyli-dnem-zhaloby/>

СЕНЦОВ про війну: «Ми живемо в постійній брехні. Треба це закінчувати»

З СУСПІЛЬСТВОМ ТРЕБА

ГОВОРТИ ЯК З ДОРОСЛИМИ

ВВС: Якою була реакція аудиторії на кінофестивалі в Карлових Варах на «Реал»? Чи виправдала вона ваші очікування?

Олег Сенцов: У мене не було якогось особливих очікувань. Це коли ти тільки починаєш показувати свої фільми аудиторії, то хвилюєшся. З часом не те, що стає байдуже, але починаєш ставитися до цього простіше. «Реал» був знятий, бо випадково під час бою увімкнулася камера. Це був незручний матеріал, але цікавий. Ми обробили звук та поїхали з ним на фестиваль у Карлових Варах. Глядачі та критики дуже добре відгукувалися про цей фільм. Вони могли відчувати завдяки йому, що таке справжня війна.

ВВС: В частині українського суспільства є певний спротив мобілізації. Водночас є випадки серйозних зловживань і порушень з боку ТЦК. Приміром, ВВС розповіли про випадок, коли в Одеській області ТЦК затримав й відправив на ВЛК інваліда дитинств з психічним розладом. Як ви ставитесь до проблем мобілізації в Україні? Чи можливо було їх уникнути?

Олег Сенцов: Я не займаюся мобілізацією. Я займаюся бойовою роботою. Я бачу мобілізованих, які до нас приходять. Приходять дуже різні люди. Є такі, хто з певних особистих причин не пішов воювати на початку війни, а потім їх мобілізували. І вони пішли на війну та воюють досить добре. Є справді хворі люди старшого віку, які опиняються в штурмовій піхоті. Вони просто фізично цього не витримують. Є випадки корупції, зловживань. Про це потрібно говорити. З цим потрібно боротися. Доки ми говоримо про корупцію, ми з нею боремося. Якщо перестанемо це робити, значить вона нас подолала. Я вважаю, що про мобілізацію з суспільством потрібно говорити як з дорослими людьми. Не треба приходувати складні моменти. І мають бути чесні правила для всіх. А не так, що хапають хворих на вулицях, а хтось, здоровий, відпочиває за кордоном чи купив довідку.

ПУТІНУ ПОТРІБНА ВСЯ УКРАЇНА

ВВС: Ви вважаєте, що ця війна необхідна. Що спонукає так думати?

Олег Сенцов: Ця війна вже триває десять років. Це довго чи ні? Я вважаю, що це не мало. Поки що немає ознак, що вона скоро закінчиться.

ВВС: До великої війни ви визнавали, що перемогти Росію на полі бою Україна не зможе, бо це надто велика орда. Україна може бути лише фортецею, що її відіб'є. Чи вдається Україні бути такою фортецею? Від чого за-

Минуло десять років відтоді, як про Олега Сенцова, режисера з Криму, дізналася вся Україна через його арешт російськими силовиками. Із них - п'ять років він провів у російській в'язниці, доки його не обміняли. Понад два роки - на фронті російсько-української війни, командуючи ротою штурмової піхоти. Між цими періодами була кількарічна перерва для творчості та особистого життя. Його ігровий фільм «Носоріг» про бандитські 1990-ті йшов в українських кінотеатрах якраз перед російським вторгненням. Дія багатьох українців це був останній фільм, який вони подивилися перед великою вітаною й запам'ятали по-особливому гостро. У цьому фільмі можна побачити кримінальну суть пострадянського «руського міра». ВВС Україна зустрілася з Олегом Сенцовим після його повернення з 58-го міжнародного кінофестивалю у Карлових Варах. Там він презентував свій документальний фільм «Реал», який показує бій на півдні України за участі його роти 47-ї окремої механізованої бригади.

лежатиме далі її стійкість? Приміром, за даними соціопитування Центру Разумкова, проведеного на замовлення «Дзеркала тижня», 83% українців не підтримують виведення українських військ з чотирьох областей, які армія РФ частково окупувала. 69% українців вважають, що для перемоги Україні знадобиться підтримка військових з країн Заходу.

Олег Сенцов: Розумієте, я бачу лише ті сектори, де працюю. Я командир підрозділу. І те, що бачу на власні очі, про те й можу говорити. Якщо віддати Путіну ті території просто так, то це означатиме нашу часткову поразку й відтермінування війни. Він не зупиниться. Йому не потрібен був лише Крим, чи Донбас, чи Херсонська область. Путіну потрібна вся Україна. Він ітиме далі, щоб розширити зону свого впливу.

АРМІЯ ЗАЛИШАЄТЬСЯ

РАДЯНСЬКОЮ

ВВС: Які шанси в українського війська перестати бути «малою радянською армією»? Є прогрес на шляху до малої, але сучасної армії?

Олег Сенцов: Армія - це дуже архаїчна, вертикально побудована структура. Вона не може зсередини реформуватися. Армія завжди була більш консервативна за будь-яку іншу державну інституцію. Ми маємо багато досягнень у використанні дронів, розробили нові тактики бойових дій, але на рівні управління залишаємося старою радянською армією. Натівського планування та стандартів на загальному рівні немає. Ми далі живемо статутами, написаними в 1990-х, в 2000-х. Загалом це продовження старої радянської традиції. Якщо ми йдемо до НАТО, маємо використовувати їхні протоколи.

ВВС: 47-а бригада, де ви воюєте, за задумом мала бути підрозділом нового натівського зразка. Вдалося цього досягти?

Олег Сенцов: Це не вдалося зробити. У бригади є натівське озброєння. Bradley - це чудова бойова машина піхоти. Вважаю, що потрібно робити все, аби нам більше давали цих машин. В Америці їх багато. Хай дають старі машини - буде їх ремонтувати. Є натівські гвинтівки

M16 та артилерія L119. Це теж хороше озброєння. Це одне питання. Інше питання - це те, що були якісь гасла та PR-кампанії. Але по суті - це та сама радянська армія. Це триває не лише у нас.

ВВС: Чи щось змінилося і як саме з призначенням головнокомандувачем Олександра Сирського?

Олег Сенцов: Армія - це такий величезний архаїчний механізм, що навіть якщо головнокомандувач робить реформи, то мине багато часу, доки вони дійдуть до низів. Генерал Сирський - дуже потужний, досвідчений командир. Для мене особисто немає великої різниці, хто головнокомандувач - Валерій Залужний чи Олександр Сирський. Я не вважаю, що хтось кращий чи гірший. Але в системі вже накопичилися проблеми: люди виснажені, бракує техніки та боєприпасів. На контрнаступ був витрачений ресурс, якого зараз не вистачає. І ви бачите, що впродовж останніх пів року російська армія нас потроху видавлює. Вони відчують, що ми зараз, можливо, не такі сильні, як були рік тому. Зміна головнокомандувачів не вирішить цього всього. Є інші проблеми, які потрібно вирішувати. Приміром, українські сили можуть втратити якусь позицію, а нагору доповідають, що вони їх ще тримають. Ти кажеш, що там уже ворог, що по нам стріляють, але чуєш, що це щось переплутали, що там залишаються українські військові. Потім виявляється, що позиція таки втрачена. Я кілька разів із цим стикався. Це системна проблема й вона одна з головних для нас.

У КРИМУ БУДУ

ЗВІЛЬНЯТИ СВІЙ ГОРІХ

ВВС: Коли приїжджаєте зараз до Києва, як сприймаєте життя в тилу? Як перетинає межу між військовим та цивільним життям?

Олег Сенцов: На початку війни в мене було довге й важке відрядження до Бахмута. Коли я звідти повернувся до тилу, мене це приголомшило, багато що драгувало. Потім я змирився. Зрозумів, що ми там, щоб Бахмута не було тут. Драгували хлопці, які ходили по місту й не воювали. Але ж ти не знаєш нічого про них. Може, вони тільки приїхали з сусідньої позиції у відпустку. Це в мене

теж пройшло. Ти, взагалі, багато з чим примиряєшся. У Карлових Варах мене запитали, чи там краще, ніж у Часовому Ярі? В Часовому Ярі немає вже нічого хорошего. Всі втомлюються від війни. Військові втомлюються, особливо психологічно. Жінки, діти в тилу втомлюються. У тилу є свої негаразди, навантаження, обстріли. Можна загинути в центрі Києва від ракети. Але саме цього прагне Путін: щоб ми втомлися, щоб ми розсварилися, почали шукати крайніх, розхищували ситуацію. Тоді ми втрачимо державу, націю та розпроширюємося по світу, а тут буде панувати Росія. Я цього не хочу.

ВВС: Що перше зробите після повернення до українського Криму?

Олег Сенцов: Поїду додому. В мене там є старий будинок, біля нього росте горіх. Коли мене питають, що я хочу звільнити в Криму, відповідаю: «Свій горіх». За місяць до того, як мене затримали (Російські силові структури затримали Олега Сенцова в травні 2014 року. - Ред.), я посадив у дворі паросток горіхового дерева. За десять років він виріс. Хочу його побачити.

ВВС: У вас у фільмі «Носоріг» про 1990-ті роки головний герой, молодий чоловік, що займається бандитизмом, є внутрішньо надломленим. Ви говорили про те, що в російській тюрмі бачили теж оцю систему жорстокого ламання людини зсередини. Як відповідь Олега Сенцова: як зберегти себе й не зламатися?

Олег Сенцов: Я не знаю. Я ж не гуру чи тренер з особистісного росту. Я вважаю, що в людині є багато власної сили всередині неї самої. І розраховувати потрібно на самого себе. Я ніколи не здаюся. Немає такої ситуації, яка б мене зламала й зупинила від того, що я хочу й що роблю. Я не бачу перешкод і вірю в себе, в наші маленькі перемоги й у нашу велику перемогу.

Жанна БЕЗПЯТЧУК,

сайт «BBC NEWS Україна», 25 липня 2024 року (у скороченому вигляді). Повністю – за посиланням:

<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cd1rmpjelvro>

Перед РОЗТРОМОМ агресора і РОЗПАДОМ імперії

«ПРАВО ВЕТО» У КРЕМЛЯ

Прикметно, ювілейний 75-й саміт НАТО відбувся у Вашингтоні, де три чверті століття тому й заснували організацію. Так само, як і тоді, головним предметом обговорення стала російська загроза. Тільки якщо тоді розпочиналася Холодна війна, то тепер Альянс мусить давати собі раду у війні цілком гарячій — найбільшій на європейському континенті із часів Другої світової. Багато в чому цей з'їзд виявився поворотним. Зокрема, він був останнім для Енса Столтенберга в ролі генерального секретаря організації. Норвежець пропрацював на цій посаді 10 років. У жовтні новим очільником Альянсу стане колишній прем'єр Нідерландів Марк Рютте. Він, як і Столтенберг, є вірним другом України, який послідовно підтримує нас із перших днів по-

уважно прислуховуються до погроз кремля.

Що ж до буцімто загарбницьких планів НАТО, про які постійно кажуть російські лідери, зауважимо, що Північноатлантичний союз за визначенням є оборонним і надає колективні гарантії безпеки своїм членам лише в разі нападу на них. Та й вступ до організації є суверенним правом кожної держави та не суперечить жодному міжнародному договору. У риториці москви НАТО видають за агресора, що хоче завдяки Україні загрожувати безпеці росії. Тоді як рф уже зараз має спільний кордон із країнами Альянсу від Норвегії та Фінляндії до Литви та Польщі — сумарно він простягається на 2576 кілометрів. Щобільше, ніколи у своїй історії ані СРСР, ані його правонаступниця рф не мали з НАТО відкритого конфлікту. Тож пропагандистський міф про агресивні

що головною загрозою є не Китай, а росія. Вони це написали чорним по білому у спільній декларації, подвійних тлумачень тут бути не може. Очі натовських керівників тепер широко розплющені — вони зрозуміли, що подолання цієї загрози є першочерговим завданням, а все інше — другорядним», — сказав Володимир Огризко, експерт закордонних справ, голова Центру дослідження росії

У розмові з hromadske Володимир Огризко підкреслив, що в підсумковому документі саміту не обмежилися констатацією загрози, але й окреслили конкретні кроки в протидії росії. Першим таким кроком буде створення стратегії стримування росії. Те, що її розробку почали лише зараз, фактично є визнанням, що попередня політика щодо росії була провальною. Хоч і з запізненням, така зміна політики Заходу відповідає інтересам України, — зазначив

«Великої сімки». Михайло Гончар, голова Центру глобалістики «Стратегія XXI»

Так, спільна декларація НАТО окреслює і вектор спільної політики щодо Китаю. І з української перспективи така рішення консолідована зміна позиції стосовно КНР також є позитивним підсумком вашингтонського саміту. Китай є одним із найбільших покупців російської нафти у світі — в обхід західних санкцій він де-факто фінансує російську війну проти України, оскільки нафтогазовий сектор приносить ліву частку доходу державі-агресорці. Пекін також надає москві всебічну політико-дипломатичну підтримку та постачає високотехнологічні компоненти для виробництва зброї. Тому обмеження можливостей співпраці рф і КНР може суттєво підірвати здатність росії продовжувати війну на виснаження.

Нам не сказали «ні» та вчоргове підтвердили перспективу членства, але вона так і лишається невизначеною». Михайло Гончар, голова Центру глобалістики «Стратегія XXI»

За словами Михайла Гончара, нині в НАТО є декілька фракцій за рівнем рішучості в протистоянні російській агресії. Насправді всі вони можуть і повинні діяти рішучіше, та поки на різку реакцію можна очікувати хіба від окремих членів Альянсу — як-от від Франції.

«Не випадково в цьому «Альянсі переляканих» ще навесні цього року, виникла «коаліція рішучих» за ініціативою президента Франції. У Європі достатньо тих, хто розуміє, що якщо не виходить діяти широким форматом НАТО у складі 32 членів, то, значить, треба діяти малим форматом. Тому Україні треба активно шукати вузьке коло тих країн, які готові

Доцільність вступу України до НАТО остаточно підтримали всі 32 держави-членкині організації. Таке рішення ухвалили на ювілейному 75-му саміті Північноатлантичного альянсу, що відбувся у Вашингтоні. Ба більше, саме формулювання стосовно вступу України до НАТО є напрохуд чіткими та недвозначними. Підсумкова декларація нарешті демонструє єдність організації в цьому питанні — проти нині не виступає навіть Угорщина. А втім, на саміті у Вашингтоні ми знов не отримали конкретних термінів вступу до Альянсу, та й офіційного запрошення України також не почула. Вирішальним вкотре виявився чинник страху перед росією, який досі стримує НАТО від прискорення процесу. То як оцінити підсумки Вашингтонського саміту для нашої країни та чого очікувати після жорстких формулювань підсумкової декларації щодо росії та Китаю — дізнавайтеся у матеріалі hromadske.

«Альянс переляканих»? Що значить згода взяти Україну в НАТО на саміті у Вашингтоні

колишній дипломат. Крім цього, у спільній декларації члени НАТО визнали, що підтримка Китаєм військово-промислового комплексу росії є важливим чинником, який дозволяє москві продовжувати агресію проти України.

Хоча ніяких механізмів протидії китайсько-російському співробітництву поки що не запропонували, жорсткі формулювання стосовно дій Пекіна є кроком у правильному напрямку, — стверджує в коментарі hromadske Михайло Гончар, експерт з енергетичних і безпекових відносин і президент Центру глобалістики «Стратегія XXI». За словами Михайла Гончара, у Вашингтоні всі члени НАТО наголосили на недружніх діях КНР. Такі чіткі формулювання свідчать, що Альянсу вдалося подолати певні розбіжності щодо китайського питання. Так, якщо для Америки саме Китай є загрозою номер один із погляду стратегії національної оборони, то для тієї ж Німеччини та багатьох інших країн Європи він є важливим торговельно-економічним партнером і потужним ринком збуту товарів. Цього разу й країни ЄС проголосили, що відчувають небезпеку з боку Пекіна, зокрема з приводу його економічного експансіонізму та гібридних операцій. Китай все ще розглядають як важливого торговельно-економічного партнера, з яким Європі вигідно мати справу, проте тепер із застереженнями, що тісна співпраця несе й небезпеку. Вашингтонська декларація прокладає шлях у правильному напрямку, оскільки і для України, і для самого НАТО критично важливо стримувати Китай, зокрема, у його співпраці з росією, — поділився Михайло Гончар у коментарі hromadske.

«Заходи проти Китаю будуть насамперед економічного характеру. Проте НАТО не є економічним альянсом. Економічним альянсом є Європейський Союз. Позицію ЄС стосовно стримування КНР сформують ближче до кінця року. А врешті-решт політико-економічні механізми протидії Пекіну в більш активний спосіб, ніж це відбувається зараз, узгоджуватимуть уже у форматі

УКРАЇНА СТАНЕ ЧЛЕНОМ НАТО. НЕВІДОМО КОЛИ

У підсумковій декларації саміту Україну згадують 61 раз. До прикладу, росію і Китай — 59 разів. Безперечно, найважливішими для нас словами в документі стала фраза про «невідворотність шляху України в напрямку євроатлантичної інтеграції, що включатиме повноцінне членство в НАТО». Раніше, коли йшлося про розширення Альянсу та вступ України, у підсумкових деклараціях використовували розмиті формулювання та евфемізми: мовляв, «двері відчинені» для нових членів. Нарешті з невизначеністю щодо майбутнього членства України в Альянсі покінчили. У пункті 16 підсумкової декларації вашингтонського саміту чітко вказано, що Україна стане повноправним членом НАТО, хоч і не зазначено конкретні терміни вступу.

«Ми підтверджуємо, що зможемо надати Україні запрошення на вступ до Альянсу, коли члени Альянсу дадуть на це згоду й усі умови будуть виконані. Рішення саміту НАТО і Ради України — НАТО разом із поточною роботою членів Альянсу є мостом до членства України в НАТО», — з підсумкової декларації саміту НАТО у Вашингтоні

У документі також ідеться, що члени Альянсу продовжуватимуть підтримувати Україну в проведених демократичних реформ і реформ у секторі безпеки. Та головне — замість вічно «відчинених дверей», Україна отримала «міст до членства». Тож саміт у Вашингтоні формально проголосив, що членство України в Альянсі є лише питанням часу й уже не підлягає сумнівам. А втім, очільник центру «Стратегія XXI» Михайло Гончар скептично ставиться до декларації без конкретних строків.

«Можна сказати, що такий підсумок саміту є кроком уперед для України. Проте практично ми не бачимо чітких механізмів, які приведуть Україну до членства в НАТО. Це словоблуддя. Наразі зберігається статус-кво.

бути нашими союзниками, а не просто партнерами». Михайло Гончар, голова Центру глобалістики «Стратегія XXI»

Хоча ми й не задоволені темпами змін, вони все ж відбуваються. Спільна декларація за підсумками Вашингтонського саміту нарешті визначила спільну позицію країн Заходу стосовно територіальної цілісності та суверенітету України. Попри постійні заклики росії змиритися з окупацією цілих областей і «визнати нові територіальні реалії», НАТО відмовилося від будь-яких поступок у цьому питанні. У пункті 15 підсумкової декларації прописана не порушність міжнародно визнаних кордонів України як така, що не є предметом для обговорення.

«Ми підтверджуємо нашу непохитну солідарність із народом України в героїчному захисті своєї нації, своєї землі та наших спільних цінностей. Сильна, незалежна й демократична Україна є життєво важливою для безпеки та стабільності євроатлантичного регіону. Боротьба України за свою незалежність, суверенітет і територіальну цілісність у межах міжнародно визнаних кордонів безпосередньо сприяє євроатлантичній безпеці», — з підсумкової декларації саміту НАТО у Вашингтоні

Таке чітке формулювання завіряє нас, що про перемир'я коштом територіальних поступок з боку України не може бути й мови, — запевняє hromadske Володимир Огризко. З іншого боку, саме відновлення територіальної цілісності в межах міжнародно визнаних кордонів 1991 року може стати однією з умов для повноцінного членства України в НАТО. Будь-який інший сценарій фактично винагороджує росію за агресію і порушення міжнародного права, — певен Володимир Огризко.

Сергій ГАВРИЛЕЦЬ,
журналіст-міжнародник,
сайт «hromadske», 12 липня 2024 року. (У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням: <https://hromadske.ua/svit/227680-aliants-pereliakanykshcho-znachyt-zhoda-vziatyukrayinu-v-nato-na-samiti-u-vashynhtoni>)

вномасштабного вторгнення. Однак, як і його попередник, Рютте не матиме повноважень для прискорення вступу України до військово-політичного союзу. Рішення про розширення Альянсу ухвалюють усі 32 члени НАТО — такого консенсусу наразі немає.

У березні українська віцепрем'єрка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольга Стефанішина заявила, що Німеччина і Сполучені Штати — єдині держави, які виступають проти запрошення нас до Альянсу. Тоді це здавалося доволі різкою та навіть провокативною оцінкою. А от напередодні саміту у Вашингтоні німецьке новинне агентство DPA поширило слова вже французького президента Еммануеля Макрона про те, що саме Німеччина та США чинять «сильний спротив», попри який рано чи пізно Київ усе ж отримає запрошення до НАТО. Щоправда, вже через декілька годин DPA видалило це повідомлення (мовляв, французький лідер «не робив таких заяв особисто»). Хоч одними з наших найбільших союзників є США та Німеччина, варто зазначити, що Вашингтон досі не дозволяє Києву уражати американськими далекобійними ракетами військові об'єкти на території рф, а Берлін і поготів відмовляється постачати Україні таке озброєння. Таке зволікання німецька й американська влада виправдовує острахом переростання російсько-української війни в глобальне збройне протистояння. Справді, у москві неодноразово заявляли, що вступ України до НАТО є для кремля абсолютно неприпустимим і сприйматиметься росією як «крок до ескалації з непередбачуваними наслідками». Враховуючи, що кількість ядерних боеголовочок у країні-агресорки перевищує ядерний потенціал усіх членів НАТО разом узятих, на Заході

наміри Альянсу щодо росії не знаходять свого підтвердження вже 75 років поспіль — із дня заснування організації у 1949 році. Нині ж у кремлі вважають, що ядерний арсенал надає право вето на розширення НАТО на схід.

КИТАЙ І РОСІЯ — ГОЛОВНА ЗАГРОЗА

Підтримка України була важливою, але не єдиною темою зустрічі. Увагу приділили й загальній обороноздатності Альянсу: збільшенню бюджетів на оборону, прискоренню інновацій, розвитку штучного інтелекту й збереженню технологічної переваги військово-промислового комплексу країн НАТО. Учасники активно обговорювали співпрацю з країнами Індостанського регіону та Західних Балкан, а також зміцнення стабільності та безпеки в Африці та на Близькому Сході. Підсумкова спільна декларація саміту містила довгий перелік загроз для Альянсу, серед яких важливими пунктами були гібридні операції росії та посилення співпраці між нею, Північною Кореєю, Іраном і Китаєм.

Ядерні погрози росії схарактеризували як «неприпустимі та безвідповідальні». Окремі пункти декларації присвятили внеску країн, як-от КНР, КНДР і Білорусі, у здатність росії посилювати свій військово-промисловий комплекс в умовах війни з Україною.

Члени НАТО ухвалили рішення розробити детальну стратегію стримування росії до наступного саміту, що відбудеться в нідерландській Гаазі у червні 2025 року. Такий фокус Альянсу на росію як головній загрозі є важливою зміною політичної позиції країн Заходу, — вважає Володимир Огризко, колишній міністр закордонних справ України та чинний керівник Центру дослідження росії.

«На Заході нарешті зрозуміли,

Перед РОЗТРОМОМ агресора і РОЗПАДОМ імперії

Із продовженням війни Росії проти України її перебіг стає дедалі складніше спрогнозувати, однак українці наразі мають «чудову стратегію» ведення війни. Про це в четвер, 18-го липня, під час дискусії в Аспен Інституті заявив головнокомандувач об'єднаних сил НАТО в Європі генерал Крістофер Каволі. «Один із викликів, який ми бачимо, і один із найбільших уроків, які, на мою думку, ми можемо винести з війни в Україні, полягає в тому, що в сучасних війнах ви або перемагаєте швидко, або на вас чекає довга робота, повна непередбачуваних поворотів. І це те, де ми перебуваємо зараз,» – сказав генерал. Він наголосив, що перебіг війни залежатиме від здатності «генерувати силу». Зокрема від того, яка сторона зможе накопичувати «якісну силу швидше і скористатися цим, поки має вікно можливостей». При цьому генерал зазначив, що українці наразі генерують таку силу і вміло вибудовують свою стратегію:

«У них чудова стратегія» — генерал НАТО Каволі про дії українців у війні

«Протягом останніх кількох місяців українці були зосереджені на захисті східних територій, не дозволяючи Росії вільно використовувати Крим та південь України для нападу, зберігаючи свій доступ до Чорного моря та генеруючи силу. Тож, я вважаю, що в них чудова стратегія. Це лише питання продовження її виконання». Каволі зазначив, що ключова частина «генерації сили» для України наразі залежить від країн ЄС та НАТО:

«Це вимагатиме від нас накопичення та виробництва більшої кількості техніки, ніж ми думали, можливо, два роки тому». «Ми не можемо плекати жодних ілюзій» На запитання про те, що робити країнам, які витратили багато ресурсів на допомогу Україні і вагаються, чи продовжувати фокусуватися на цьому, чи сконцентруватися на внутрішніх проблемах, Каволі відповів, що «результат бойових дій в Україні є життєво важливим для майбутнього

європейської та світової безпеки». При цьому він наголосив, що світ не має «плекати жодних ілюзій» щодо завершення війни в Україні.

«Наприкінці конфлікту в Україні, як би він не закінчився, ми будемо мати дуже велику проблему з Росією. Ми отримуємо ситуацію, коли Росія відновлює свої сили, розташовуючись на кордонах НАТО, і її очолюватимуть переважно ті ж люди, що й зараз, і яка переконана, що ми – противник, а також дуже-дуже роз-

лючена», – сказав генерал. Він наголосив, що промислове виробництво країн ЄС та НАТО мають бути готові до цього виклику. Водночас Каволі додав, що головною проблемою наразі є не так фінанси, як виготовлення військового обладнання. «У нас трохи складніше з закупівлями. І це справді стратегічна проблема для альянсу», – сказав генерал. Він додав, що у Сполучених Штатах недооцінюють те, як країни ЄС

даментально, і ми повинні визнати це і заохочувати його розвиток». Також, як повідомляв Голос Америки, Каволі вважає, що питання кадрового забезпечення Збройних сил України наразі просувається значно краще, зокрема завдяки зменшенню віку призовників.

Сайт «Голос Америки»,
19 липня 2024 року
[https://www.holosameryky.com/a/u-nyh-chudova-stratehiia-general-nato-kavoli-pro-dii-](https://www.holosameryky.com/a/u-nyh-chudova-stratehiia-general-nato-kavoli-pro-dii-ukrainciv-u-voini/7703909.html)

«прокинулися» на виклик: «Це не шоу і не просто риторика, це справжня турбота про стабільність континенту та виживання своїх держав. Отже, це фун-

[ukrainciv-u-voini/7703909.html](https://www.holosameryky.com/a/u-nyh-chudova-stratehiia-general-nato-kavoli-pro-dii-ukrainciv-u-voini/7703909.html)
Фото – за посиланням:
<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4702463-v-nato-otsinyly-tempy-mobilizatsii-v-ukraini>

Україна і НАТО: що буде далі після саміту у Вашингтоні?

Перед самітом НАТО у Вільнюсі у липні 2023 року завищені очікування щодо результатів були не тільки в українського суспільства, але й у керівництва України. Могло здаватися що країна, яка чинить опір російській агресії, заслуговує якщо не на негайне прийняття, то на запрошення до лав Північноатлантичного альянсу.

Але єдине, що минулого року отримала Україна з процедурного боку – так це усунення Плану для членства в НАТО як необхідної умови приєднання до альянсу. Ніякої конкретики, яка могла б засвідчити, що між союзниками є консенсус щодо вступу, ми тоді так і не побачили. І, можливо, саме тому в українській влади і суспільства не було особливих очікувань від саміту у Вашингтоні. Можна вважати, що констатація того, що приєднання України до НАТО є невідворотнім – це вже непоганий сигнал, який свідчить, що союзники від України не відвертаються. Але

ж що далі? Треба зрозуміти, що насправді саміт у Вашингтоні міг бути не черговим підтвердженням щодо євроатлантичної інтеграції України, але й останнім на наступні роки шансом цю інтеграцію оформити. Звісно, ніхто не знає, якою буде американська політика в разі перемоги на президентських виборах у Сполучених Штатах Дональда Трампа. Але те, що колишній американський президент має куди менше зацікавленості у співробітництві з Північноатлантичним альянсом, ніж його наступник Джоозеф Байден – не великий секрет.

Так що питання навіть не в

тому, як Трамп буде ставитися до України й можливостей закінчення війни, а в тому, як він буде ставитися до НАТО й можливостей розширення альянсу та американської участі в цьому процесі. До того ж, будь-який процес євроатлантичної інтеграції України – аж до того моменту, як всі союзники будуть готові ризикувати ймовірним конфліктом з Росією й не піддаватися на шантаж Володимира Путіна – буде частиною спроб зупинити російсько-українську війну. Й Москва буде вимагати нейтралітету України і її відмови від вступу до НАТО як ймовірної передумови початку процесу будь-яких переговорів. Це може не вплинути на Україну, але вплинути на частину країн НАТО, примусити їх бути більш стриманими у підтримці євроатлантичної інтеграції Києва.

Отже, яким може бути розвиток подій у наступні роки? Відразу скажу, що варіант, коли питання

євроатлантичної інтеграції України буде вирішуватися одночасно із продовженням воєнних дій на території країни, поки що навіть не проглядається, для країн НАТО це не варіант, навіть президент США наголосив, що умовою вступу України до НАТО має бути її перемога над Росією. Але що може бути після закінчення війни?

ВАЖЛИВИЙ СИГНАЛ УКРАЇНІ, А ТАКОЖ І РОСІЇ

Багато що буде залежати від умов цього закінчення – чи призупинення – й від того, яку частину території України буде контролювати легітимний уряд країни. Якщо Росії не вдасться нав'язати Україні відмову від євроатлантичної інтеграції, тоді багато що залежатиме від готовності самих країн НАТО погодитися із вступом України.

Якщо територіальна цілісність не буде відновленою – хоча й за умови зупинки бойових дій, – варіант такого вступу виглядає не дуже реалістично. Однак можна уявити ситуацію, коли Україна отримує запрошення до альянсу, а от ратифікація її вступу

національними парламентами країн НАТО відбудеться тільки після того, як буде вирішено питання територіальної інтеграції. Тобто в статусі запрошеної країни Україна може перебувати багато років, однак може сподіватися на проміжні гарантії за взірцем Фінляндії і Швеції у час, коли ці країни очікували на своє приєднання до альянсу. Тут, звісно, все також буде залежати від політичної волі країн НАТО, передусім – ядерних держав.

Однак сам факт констатації невідворотності інтеграції України до НАТО – це вже важливий сигнал і нам, і Росії щодо незмінності намірів альянсу. Просто мова йде про загіг на довгу дистанцію. Й опинитися на фініші цього марафону може лише той, хто готовий до довгого, важкого й суперечливого забігу.

Віталій ПОРТНИКОВ,
журналіст і політичний коментатор, оглядач; рубрика «Точка зору», сайт «Радіо свобода», 13 липня 2024 року
<https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-nato-viynarosiya/33034980.html>

Поштові посилки та поїзди в Україні не запізняються. Світло вимикають по кілька разів на день, але затримок на залізничці нема. Посилки надходять до адресата впродовж доби: чи то державна «Укрпошта» чи приватна «Нова пошта». Французи б позаздрили.

«Україна – це великий павербанк Європи», – каже молода французька після повернення з Києва. «Тут багато викликів, гори проблем, але в повітрі відчувається динаміка, а в повсякденних розмовах – стільки гумору», – ділиться вона враженнями. Невиспані, засмучені втратами та постійними обстрілами українці попри все не втрачають сили духу та віри в перемогу. Самим українцям це виглядає очевидним, а от західні соціологи відверто дивуються.

«Українці залишаються напрочуд впевненими у своїй здатності перемогти Росію на полі бою і в тому, що вони можуть і надалі розраховувати на підтримку своїх міжнародних союзників», – з подивом констатує опитування аналітичного центру Європейська рада із міжнародних відносин

(ECFR), здійснене в кількох європейських країнах. Висновки приурочені до майбутнього липневого саміту НАТО та оприлюднені 3 липня.

«Лише 1% українців уявляє, що Росія виграє війну, тоді як більшість (58%) вважає, що Україна перемає на полі бою. Менше третини (30%) вважають переговори найбільш вірогідним результатом. У гіпотетичному випадку збільшення поставок зброї та боєприпасів від союзників, кількість українців, які вважають, що перемога їхньої країни на полі бою є найбільш вірогідним результатом, зростає до 69%», – показало опитування. Українці також демонструють стійкість і переконаність у своїй довірі до союзників. 72% вважають, що ЄС є надійним союзником. Ця впевненість сягає 84% для Великої Британії, а також виражена у випадку США (78% позитивних відповідей) та Литви (77%). Навіть у випадку з Німеччиною та Францією, підтримка яких у перші місяці війни була далекою від впевненості, 76% і 73% українців відповідно вважають ці країни

Спокій як зброя

надійними союзниками.

Соціологи встановили, що українці впевнені не лише у своїх союзниках, а й у своїх лідерах. Згідно з тим же опитуванням, «довіра до Збройних сил України та президента країни Володимира Зеленського залишається потужною. 79% опитаних українців заявили, що вони «повністю довіряють» Збройним силам України, а ще 17% мають «достатню довіру». Майже дві третини (65%) заявили, що мають «велику» або «відносну довіру» до президента країни Володимира Зеленського, незважаючи на труднощі на полі бою».

Натомість, автори дослідження, експерти з питань зовнішньої політики Іван Крастев і Марк Леонард, констатують розбіжності між європейським і українським баченнями того, як має закінчитися війна. На їхню думку, ці відмінності можуть «значно вплинути» на процес вступу України до НАТО та ЄС. «Лідери НАТО навряд чи знайдуть підтримку держав членів для залучення військ або

збільшення оборонних витрат. У Франції 69% громадян виступають проти відправки військ в Україну, а 39% вважають, що їхня країна не повинна витратити більше на оборону, якщо це означає скорочення витрат в інших сферах, таких як охорона здоров'я, освіта і запобігання злочинності», – констатує опитування.

Дослідження ECFR «Значення суверенітету: український та європейський погляд на війну Росії проти України» ґрунтується на опитуваннях громадської думки, проведених компанією Datapraxis спільно з YouGov, Norstat, Alpha Research та Rating Group у 15 країнах (Болгарія, Чехія, Естонія, Франція, Німеччина, Велика Британія, Греція, Італія, Польща, Португалія, Нідерланди, Іспанія, Швеція, Швейцарія та Україна). Результати показують, що хоча українці вірять, що можуть перемогти Росію на полі бою, європейці переважно уявляють, що війна завершиться шляхом переговорів. «Це стосується навіть таких країн,

як Велика Британія, Польща та Швеція, які є найбільшими прихильниками України», – йдеться у висновках. Парадоксально, але в країнах, де нема війни, страху сконцентровано набагато більше.

«Ми відкріті, навіть коли немає світла», – запоруше крихітна кийська крамниця на околиці міста. Країна бореться: за території, за майбутнє, за виживання своєї економіки. Українці усвідомлюють, що як би не було важко, це не привід панікувати та втрачати віру в майбутнє. «Вас вітає сильна і вільна Україна», – читаю СМС від українського оператора, щойно перетинаю кордон. «Ваша гордість – це ваша сила», – каже французький колега, захоплено і трохи заздрісно. Він насправді не помилюся. Український спокій – це також зброя.

АЛЛА ЛАЗАРЕВА
журнал «Український ТИЖ-ДЕНЬ», 3 липня 2024 року
<https://tyzhden.ua/spokij-ukrainy-2024-07-03>
NnZW0CMT5AAR1LSM3uy6L8pBjEKdZ4zMe1_d29SOU-QiU6yXytZet1zFZJmFuDb2BN08_aem_0aCZfUR8DPmLMoTpgc0Q

Перед РОЗГРОМІМ агресора і РОЗПАДОМ імперії

ЕКОНОМІКА

За даними Національного банку України, бізнес стримано оцінив свою ділову активність у наступні 12 місяців. Натомість тривало поліпшення інфляційних очікувань та прогнозів щодо залучення інвестицій. Індекс ділових очікувань підприємств (ІДО) становив 99,5% порівняно зі 103,0% у I кварталі 2024 року (далі – I квартал). Учасники опитування мали слабкі очікування щодо кількості працівників і майбутнього фінансово-економічного стану своїх підприємств. Водночас респонденти продовжують очікувати збільшення майбутніх обсягів реалізації власної продукції, а також інвестиційних витрат на машини, обладнання та інвентар, хоча й нижчими темпами.

на додаткові структурні чинники інфляції, загальний її рівень залишився нижчим як минулорічних прогнозів очікувань НБУ, опублікованих в період складання проекту державного бюджету на 2024 р. (7,7%), так і останніх прогнозів НБУ від квітня 2024 р. (5,4%). Зазначене засвідчує не тільки наявність системних прогалин НБУ в питанні підготовки економічних прогнозів, але й нездатність проводити роботу над помилками. У 2024 р. похибка інфляційного прогнозу становить 130% на річному горизонті. У практиці діяльності не застосовуються моделі для прогнозування структурної інфляції. Модельний апарат НБУ включає лише моделі для прогнозування інфляції попиту, яка завжди є еластичною темпам економічного зростання (на протилежному структурній інфляції). Модельний апарат

первинному ринку середньозважена доходність за ОВДП, номінованими у гривні, поступово знижується, зокрема у червні 2024 р. становила 15,58% (16,15% у попередньому місяці), а в червні 2023 р. була 18,91%.

Станом на 10.07.24 відбулося розширення грошової маси (порівняно з 10.07.23 – на 18,9% або на «+» 518,93 млрд грн) з огляду на нарощування як депозитів (включених в грошовий агрегат М3) – на 21%, так і обсягу готівки в позабанківському обігу – на 12,7%. Станом на 10.07.24 спостерігалось повільне розширення кредитування корпоративного сектору (порівняно з 10.07.23 – на 8,9% або на 64,2 млрд грн) та більш активне розширення кредитування населення (на 20,6% або на 42,9 млрд грн відповідно).

2,6% відносно долара США, однак це не спиноло зниження валютного попиту. Зокрема, населення продовжує викуповувати по 1 млрд дол. іноземної валюти щомісяця, тоді як в літні місяці минулого року, населення навпаки – більше продавало іноземної валюти, ніж купувало. Валютну паніку поки що вдається вгамувати інтенсивними валютними інтервенціями НБУ – по 150 млн дол. на день або по 3 млрд дол. на місяць.

Потенційно значні інфляційні ризики зберігаються з боку фіскального дефіциту. Точний фіскальний дефіцит досягає 24% ВВП за плинний рік (без врахування грантів). Однак, на даний момент вплив фіскального дефіциту на ріст цін є обмеженим, оскільки його розмір становить лише 2/3 від втрат номінального ВВП порівняно з довоєнним періодом. Та-

Економіка продовжує адаптуватись та набувати характеристик економіки воєнного часу

Стараюсь вибрати найбільш знакові економічні характеристики - з яких кожен зможе зробити відповідні висновки.

За оцінками Мінекономіки, у червні 2024 року економіка функціонувала в складних умовах віялових відключень електроенергії через її дефіцит, що послабляло економічну активність як підприємств на тлі зростання витрат та підвищення тарифів, так і споживачів. Разом з тим, значний дефіцит кваліфікованих кадрів, а також невизначеність щодо подальшого перебігу бойових дій та умов мобілізації співробітників також продовжують впливати на подальше погіршення очікувань підприємств усіх секторів.

За оцінками Мінекономіки враховуючи, що у червні деякі позитивні фактори дещо нівелювали негативний вплив дефіциту електроенергії, це вплинуло на збереження оцінки щодо зростання ВВП майже на рівні попереднього місяця – 1,1% («плюс» 1,0% у травні 2024 року та «плюс» 14,7% [±1%] у червні 2023 року). У підсумку за січень-червень 2024 року зростання оцінюється на рівні 4,1% [±1%] («мінус» 3,1% за січень-червень 2023 року).

За даними Укрметалургпром у червні 2024 року до червня 2023 року прискорилися темпи зростання у виробництві сталі до 1,65 раза (у травні 2024 до травня 2023 року зростання на 26,9%), прокату – до 45,4% (27,7% відповідно) та чавуну – до 29% (6,1% відповідно).

За оперативними даними Держмитслужби у червні 2024 року порівняно з червнем 2023 року експорт гр. 7208 «Плоский прокат» зріс у 1,52 раза (у травні 2024 року порівняно з травнем 2023 року – на 25,4%), гр 7207 «Напівфабрикати з заліза або нелегированої сталі» – на 18% (на 21,8% відповідно), гр 2601 «Руди та концентрати залізниці» – у 1,87 раза (у 2 раза відповідно). Водночас, експорт гр. 1512 «Олії соняшникова, сафлорова або бавовняна» скоротився на 6,9% (зріс у 1,57 раза відповідно), гр. 207 «М'ясо та істивних субпродуктів свійської птиці» – на 8,1% (зріс на 2,0% відповідно).

За попередніми даними Держказначейства зростання капітальних витрат державного бюджету станом на 01.07.2024 порівняно з 01.07.2023 становило 1,9 раза.

За розрахунками Мінекономіки на базі даних порталу work.ua середня номінальна зарплата за вакансіями в червні 2024 року порівняно з червнем 2023 року зросла на 21,8% до 19244 грн (у травні 2024 року на 23,2% до 19004 грн відповідно), а середня зарплата за резюме зросла на 16,8% до 20147 грн (на 16,5% до 19910) відповідно.

Отже економіка продовжує адаптуватись та набувати характеристик економіки воєнного часу. Ключовими не вирішеними проблемами лишаються високі безпекові ризики, руйнування енергетичної інфраструктури, що потребуватиме тривалого періоду часу і ресурсів на її відновлення, що в деякій мірі пригальмовує відновлення виробничої активності в окремих видах діяльності, логістичні проблеми, складна ситуація на ринку праці через високу міграцію, а також відсутність доступних кредитних ресурсів. У червні рівень річної інфляції підвищився до 4,8% порівняно з 3,3% в травні. До попереднього місяця середні споживчі ціни зросли на 2,2%. Різне підвищення річного рівня інфляції викликане структурними чинниками, а саме руйнівними ударами росії по українській енергетичній інфраструктурі. Це спричинило суттєве підвищення тарифу на електроенергію та зростання витрат бізнесу на альтернативні способи забезпечення себе електроенергією. Без врахування росту цін електроенергії для побутових споживачів річна інфляція за підсумками червня мала б скласти лише 3,8%. Незважаючи

потребує реформування і адаптації до нових економічних умов. Однак така робота не проводиться.

БЮДЖЕТНИЙ СЕКТОР

За даними Мінекономіки за період 01.01.24-11.07.24 доходи бюджету зросли на 1,9%, порівняно із періодом 01.01.23-11.07.23 (без міжнародної фінансової допомоги, збільшилися на 24%), що обумовлено зокрема зростанням надходжень від податку на прибуток (у 2,2 раза), податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (на 28,4%), інших неподаткових надходжень (на 25,9%) та акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) (на 36,9%) (всього акцизні надходження становлять 12,1% від податкових надходжень). Видатки держбюджету за період 01.01.24-11.07.24 зросли на 9,1% в порівнянні з періодом 01.01.23-11.07.23, зокрема у частині витрат на заробітну плату (на 25,2%), інші поточні видатки (у 1,5 раза), соціальне забезпечення (на 4,8%) та капітальних витрат (у 1,9 раза) на тлі проведення необхідних відновлювальних будівельних та інших робіт. Дефіцит держбюджету становить 16,7 млрд дол. США – 50% від загального обсягу доходів держбюджету.

За період 01.01.24-09.07.2024 залучено 273,3 млрд грн, за 01.03.22-31.12.22 – залучено 250,5 млрд грн, за 01.01.23-31.12.2023 – залучено 566,1 млрд грн (середньомісячне залучення військових облігацій за 01.03.22-31.12.22 становило 25,02 млрд грн, за період 01.01.23-31.12.2023 – 47,2 млрд грн, за період 01.01.24-28.05.2024 – 39,3 млрд грн). Загалом, за період 01.03.2022-09.07.2024 до держбюджету залучено 1089,9 млрд грн або 30,1 млрд дол. США.

ЗОВНІШНІЙ СЕКТОР

За розрахунками Мінекономіки на базі інформації Мінфіну у 2023 р. було отримано близько 42,5 млрд дол. США. У січні-червні 2024 року до держбюджету надійшло близько 14 млрд дол.США. 03.07.2024 до Держбюджету України надійшов п'ятий транш обсягом близько 2,2 млрд дол.США (1,7 млрд СПЗ) від МВФ в рамках чотирирічної програми Механізму розширеного фінансування Extended Fund Facility – EFF.

Загалом від початку війни станом на 03.07.2024 до Державного бюджету України залучено близько 91,1 млрд дол. США міжнародної фінансової допомоги, що здебільшого спрямовувалась на фінансування першочергових потреб бюджету, зокрема соціальних витрат.

ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР

Попри триразове зниження облікової ставки – вчоргове з 14.06.2024 на 0,5 в.п. до 13% й надалі зберігається значний розрив між фактичною інфляцією та поточною обліковою ставкою – понад 8 в.п. Поточна ситуація з доступністю кредитів для корпоративного сектору дещо погіршилася – вартість коштів у червні порівняно з попереднім місяцем зросла на 0,2 в.п. до 14,4% річних (якщо порівнювати з червнем 2023 р., то – «мінус» 2,6 в.п.). Водночас вартість кредитів для домогосподарств, навпаки, знизилася – на 0,5 в.п. до 34,1% річних («мінус» 1 в.п. відповідно). Прцентні ставки за новими депозитами в червні знизилися як для корпоративного сектору – на 0,1 в.п. порівняно з травнем ц.р. до 6,9% річних (порівняно з червнем 2023 р. – «мінус» 4,4 в.п.), так і для домогосподарств – «мінус» 0,3 в.п. до 8% річних («мінус» 0,5 в.п. відповідно). На

ОБМІННИЙ КУРС

Оскільки наразі НБУ фактично повністю визначає обмінний курс гривні, то рівень резервів передусім зумовлювався інтервенціями НБУ – з початку 2024 р. (станом на 05.07.24) від'ємне сальдо інтервенцій суттєво перевищує минулорічні обсяги у цей період і становило 14,8 млрд дол. США («мінус» 12,75 млрд дол. США станом на 07.07.23, в цілому за 2023 р. – «-» 28,61 млрд дол. США). Загалом з початку цього року (станом на 12.07.24) гривня до долара США девальвувала на 7,6% (станом на кінець 2023 р. порівняно зі значенням на кінець 2022 р. – на 3,9%, а за 2022 р. – на 34,1%). Станом на 09.07.24 порівняно з 10.07.23 готівкова гривня до долара США девальвувала на 10,2%, а порівняно зі станом на кінець 2023 р. – на 3,8%.

У червні облікова ставка НБУ становить 13% річних, що в реальному вимірі (за мінусом інфляції) кількарізово перевищує темпи реального ВВП. Це дестимулює спрямування коштів у відновлення економічної активності. Неадекватні параметри монетарної політики спричинили формування збитків реального сектору та державного бюджету від надмірних витрат на обслуговування позикових коштів.

Наслідком нового «енергетичного» структурного шоку інфляції буде його перекладення на ціни реалізації інших виробників. Однак формування проциклічного ефекту інфляції не відбудеться, оскільки в економіці відсутній надмірний споживчий попит. Реальний ВВП становить лише 80% відносно довоєнного рівня. Ключові фактори скорочення попиту – війна, виїзд біженців за кордон (близько 6,5 млн. осіб), мобілізація чоловіків до лав ЗСУ, високий рівень безробіття (близько 20% робочої сили), а також жорстка монетарна політика НБУ, що обмежила надходження позикових коштів у економіку. Додатковим проінфляційним чинником стала девальвація обмінного курсу гривні, яка в травні-червні посилювалась внаслідок розширення лібералізаційних заходів НБУ на валютному ринку. Девальвація національної валюти є структурним проінфляційним чинником, який впливає на вартість витрат. Скасування НБУ ряду валютних обмежень в умовах гнучкого валютного курсоутворення дестабілізувало валютні очікування. За травень-червень обмінний курс девальвував на

кож «фіскальну інфляцію» стримує той факт, що близько 50% державних витрат спрямовуються на оборонні потреби, які переважно не впливають на активізацію попиту. Валютні очікування населення повністю дестабілізовано Національним банком. На графіку – помісячна динаміка нетто-купівлі валюти населенням з початку війни. Чітко видно, що валютні очікування населення стабілізувалися в середині 2023 року. В червні-липні минулого року населення навіть більше продавало валюти ніж купувало. Після цього НБУ почав розгойдувати валютний ринок.

В кінці літа 2023 р. Нацбанк оголосив Стратегію валютної лібералізації («Стратегія пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування»). З жовтня 2023 р. запроваджено режим гнучкого обмінного курсу, а з травня 2024 р. скасовано ряд валютних обмежень. Як наслідок в 2024 р. валютні інтервенції на підтримку обмінного курсу гривні інтенсифікувалися. За травень-червень 2024 р. чистий продаж НБУ іноземної валюти на міжбанку склав уже 6,1 млрд дол. США, а всього з початку року вже понад 14 млрд дол. Примітно, що 40% додаткового валютного попиту сформовано валюто-купівельними операціями населення, тоді як у першій половині 2023 року населення формувало лише 15% валютного попиту.

ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС

Основна складова валютного дефіциту: зовнішноторговельний баланс: (-2,8 млрд дол. США в травні 2024 р., з початку року: -12,5 млрд дол.). У травні-червні чистий продаж НБУ іноземної валюти на міжбанку склав по 3,0 млрд дол. США на місяць, що є одним з найвищих показників валютних інтервенцій протягом одного місяця з початку війни. Загалом Платіжний баланс залишається глибоко дефіцитним (у річному вимірі дефіцит -32,3 млрд дол. США або 17% ВВП), що посилює тиск на валютний курс вже у короткостроковій перспективі.

Богдан ДАНИЛИШИН,
завідувач кафедри КНЕУ ім. В. Гетьмана,
18 липня 2024 року. (У скороченому вигляді.
Повністю – за посиланням:
https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/624800_ekonomika_prodivzhue_adaptuvatis.html)
Фото: EPA/UPG

Перед РОЗГРОМОМ агресора і РОЗПАДОМ імперії

...То які реальні настрої у Вашингтоні і чому США досі не бачать, що поразка Росії є у стратегічних інтересах Америки, думки оглядачів і експертів зібрав Голос Америки.

Сполучені Штати не допомагають Україні перемогти й не став-

Сухопутних військ США Бен Годжес.

Відповідаючи на запитання, чи вважає Годжес, що Білий дім не ухвалив рішення стосовно бажання досягти перемоги для України, американський генерал у відставці відповів, що на перелони

дому, вони просто не хочуть цього. Звичайно, всім би сподобалось, якби Росія просто здалась та забралась додому, без хаосу у самій Росії, але вони не готові зробити необхідного, щоб досягти цієї цілі. Думаю, що є якийсь надмірний страх, що Росія десь

У США відсутні стратегія та мета остаточної перемоги України — Годжес

лять перемогу України у війні проти агресії Росії як ціль, — про це в інтерв'ю виданню Kyiv Post заявив американський генерал у відставці, колишній командувач

цьому є надмірний страх використання Росією ядерної зброї. «Чітко зрозуміло, що Білий дім не просто не ухвалив цього рішення, це навіть не стоїть як ціль Білого

застосує ядерну зброю», — говорить Бен Годжес.

Сайт «Голос Америки», 18 липня 2024 року. На «Радіо Свобода» (У скороченому вигляді. Повністю

— за посиланням:

<https://www.radiosvoboda.org/a/porazka-rosiyi-u-stratehichnykh-interesakh-ameryky/33041065.html>

На світлині: Бен Годжес. Фото — за посиланням: https://lb.ua/world/2020/07/03/461135-general_ben_hodzhes_ne_dumayu.html

Стратегія морської безпеки зміцнить позиції Української держави

Президент В. Зеленський підписав указ щодо нової Стратегії морської безпеки України, яка має вихід до Чорного і Азовського морів, та має військово-морські сили, які забезпечують національні інтереси. Морська акваторія стала одним з театрів воєнних дій російсько-української війни. РФ тимчасово окупувала все азовське узбережжя, але зазнала поразки у Чорному морі, тому російський флот змушений ганебно втікати з Криму у порти Кавказу. Україна змогла самостійно прокласти і забезпечити безпеку тимчасового морського коридору для експорту продовольства після виходу РФ із «зернових угод». Повномасштабна війна змінила баланс сил у всьому Чорноморському регіоні, відтенов російський флот у цій акваторії більше ніколи не домінуватиме.

Україна є морською державою, яка здійснює протидію неспровокованій широкомасштабній збройній російській агресії, зокрема з морських напрямків у Чорному і Азовському морях. Відновлення контролю України над тимчасово окупованими територіями, морським узбережжям, власними морськими просторами є життєво важливими для існування і розвит-

ку Української держави. Україна має найбільшу серед країн Азово-Чорноморського басейну довжину морського узбережжя — 2759,2 кілометра. Україна встановила ширину свого територіального моря у 12 морських миль. На українському шельфі Азовського та Чорного морів розвідано значні запаси корисних копалин. Прогнозні ресурси вуглеводнів оцінюються в 2,3 млрд тон умовного палива. Водночас їхні поклади на українській ділянці шельфу Чорного моря розвідані лише на 4-5%. У межах виключної морської економічної зони України прогнозні ресурси природного газу становлять 1751 млрд куб. метрів, тоді як розвідані запаси — 48 млрд куб. метрів. Тому російський широкомасштабний напад на Україну має завданням пограбування величезних українських природних ресурсів вартістю у 14 трильйонів доларів.

Україна робить вагомий внесок у забезпечення глобальної продовольчої безпеки шляхом експорту власної високоякісної продукції агропромислового комплексу. Але бойові дії Російської Федерації, заподіяння шкоди населенню, економіці та докільно приморських регіонів, блокування морських портів та морсько-

го узбережжя України призвели до суттєвого скорочення експорту продовольства і загостили проблему голоду у світі.

Метою Стратегії морської безпеки України є забезпечення готовності для ефективного запобігання та реагування на загрози морській безпеці України, які виникають на прибережних територіях, у її морських просторах. Росія стала джерелом довгострокових системних загроз національній безпеці України й інших держав Чорноморського регіону, Середземномор'я, а також глобальній безпеці. РФ окупувала Азовське море та частину Чорного моря, завдає ракетні та авіаційні удари по території України з моря, встановила міни в морських і річкових просторах України, блокує порти та узбережжя України, здійснює напади на кораблі й торговельні судна, системно руйнує українські морські та річкові інфраструктурні об'єкти, зокрема портову інфраструктуру, і перешкоджає вільному судноплавству, економічній, іншій діяльності в Чорному та Азовському морях і Керченській протоці. Негативний вплив на морське середовище відбувається внаслідок маневрування військових кораблів і суден РФ, запусків з надводних кораблів

та підводних човнів ракет, впливу відпрацьованого палива, яке потрапляє в море, шкоди докільно від мін, потоплених кораблів і збитих ракет, руйнування греблі Каховської гідроелектростанції, що призвело до техногенної катастрофи, а також хімічного забруднення токсичними речовинами, що потрапляють у море зі стоками, внаслідок бойових дій на суші.

Цілями України у справі забезпечення морської безпеки є деокупація тимчасово окупованих узбережжя, районів внутрішніх вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони і континентального шельфу України. Необхідне забезпечення державного суверенітету у морських просторах України, її сталого розвитку як морської та річкової держави, отримання компенсації за спричинені агресором втрати, відбудова морської та річкової інфраструктури, пошкодженої внаслідок бойових дій, а також відновлення деокупованих територій. Дуже важливі є відновлення й підтримання міжнародного миру і безпеки в Азовському, Чорному морях і Керченській протоці відповідно до вимог Статуту ООН та Конвенції з морського права, подолання наслідків ведення бойових дій,

техногенних та екологічних катастроф, запобігання забрудненню Азовського і Чорного морів, річок, поліпшення їх екологічного стану.

Реалізація Стратегії морської безпеки України буде здійснюватися з дотриманням принципів і норм міжнародного морського і гуманітарного права. Реалізація цієї Стратегії сприятиме створенню умов для припинення агресії РФ в українських морських просторах, деокупації тимчасово окупованих районів внутрішніх вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони і континентального шельфу України. Будуть знешкоджені міни, встановлені державою-агресором, в українських морських просторах та портах, забезпечено вільне судноплавство в українських морських просторах, покращено екологічний стан Чорного та Азовського морів. Що особливо важливо, то будуть зміцнені позиції України на стратегічному шляху до набуття повноправного членства в ЄС та НАТО

Олександр ЛЕВЧЕНКО, історик, дипломат, сайт «OBOZ.UA», 20 липня 2024 року <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/strategiya-morskoj-bezpeki-zmitsnit-pozitsii-ukrainskoj-derzhavi.htm>

Як українці ставляться до переговорів з Росією. Опитування

Майже половина українців, 44%, готова до переговорів з Росією, але більшість не готова заради цього нічим поступитися.

65% опитаних вірять у те, що Україна може перемогти Росію на полі бою. Не вірять у перемогу української армії 16% опитаних. Про це свідчать дані опитування, яке провів Центр Разумкова на замовлення видання ZN.UA з 20 до 28 червня 2024 року. Як зазначає видання, соціологи опитали людей, які репрезентують тилову частину України. Опитування провели серед 2027 жителів центру (Київська, Сумська, Полтавська, Житомирська, Чернігівська, Черкаська, Кіровоградська та Вінницька області); заходу (Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Хмельницька та Волинська); сходу (Луганська, Донецька, Харківська й Дніпропетровська); півдня (Запорізька, Херсонська, Миколаївська й Одеська області). У дослідженні не зазначено, але можна припустити, що йдеться про не окуповані частини України. Українців спитали про ставлення до миру з РФ, про поступки територіями і про те, на яких умовах, на їхню думку, має закінчитися війна.

ПЕРЕГОВОРИ — ТАК ЧИ НІ?

На питання соціологів про те, чи настав час для початку офіційних мирних переговорів України та Росії, 44% відповіли, що так, настав. 35% опитаних не згодні з тим, що треба проводити переговори. Багато є і тих, хто не визначився, — 21%.

Соціологи спитали про те, яку з умов українці вважають мінімально необхідною для укладання мирної угоди з Росією? Половина опитаних (51%) наполягає на звільненні України від російських військ у кордонах

1991 року. 26% можуть погодитися на зупинку війни по лінії розмежування на початку 2022-го та лише 9% готові визнати кордон по лінії фронту на момент укладання угоди.

ЩО ВІДДАТИ ЗАРАДИ МИРУ?

На питання, якби це залежало від вас, чим би ви були готові поступитися під час переговорів з Росією, більшість українців відповіли, що нічим — 61%. 7,6% людей готові віддати українські території. 14% готові відмовитися від прозаїчного вектора вільного

розвитку України. Як свідчать соціологічні дослідження, частка українців, які готові віддавати Росії території, зростає.

Так, з травня 2022 року по грудень 2023 року кількість людей, які вважають, що заради миру можна поступитися територіями, збільшилась майже вдвічі — з 10% до 19%, за даними КМІС. Певний період оптимізму серед українців у 2022 році, на думку соціологів, підтримувався яскравими перемогами на півночі України, на Харківщині та Херсонщині у 2022 році. У 2023 році таких перемог не було. Україна втратила части-

ну територій (Бахмут, Авдіївку, Мар'їнку тощо). Були затримки з допомогою від США. Навесні 2024 року Росія почала наступ на півночі Харківщини.

У травні 2024 року вже 30% українців виступали за компроміси в переговорах з Росією, наводить дані своїх досліджень КМІС.

ДОВГІ РОЗМОВИ ПРО ПЕРЕГОВОРИ

Ідеї мирних переговорів України та Росії обговорюють постійно, починаючи з 2022 року, коли зайшли у глухий кут зустрічі української і російської сторін у Стамбулі. Час від часу з'являються нові повідомлення, що та чи інша країна готує свій «мирний план» для Москви і Києва. Нещодавно прем'єр Угорщини Віктор Орбан з миротворчою місією об'їздив Київ, Москву та Пекін. Однак, жодна з цих ініціатив не втілилася у реальні переговори.

У червні 2024 року Україна збрала 93 країни у Швейцарії на саміт миру, щоб окреслити своє бачення закінчення війни. На цьому заході не було Китаю і Росії. Одночасно з проведенням саміту у Швейцарії президент Росії Володимир Путін вкотре озвучив свої умови мирних переговорів. Він вимагає виведення українських

військ з Донецької, Луганської, Запорізької і Херсонської областей. Також він хоче скасувати західні санкції проти РФ. У Києві такі вимоги назвали абсурдом.

Україна вимагає звільнення окупованих Росією земель, а про повернення до кордонів 1991 року йдеться у «формулі миру» президента Зеленського, оголошеній ще 2022 року.

8 липня після масових обстрілів Росією українських міст, зокрема дитячої лікарні Охматдит у Києві, про мирні переговори знову заговорили. На цей раз у соцмережах. Деякі українські блогери з великими аудиторіями почали писати про потребу миру з росіянами, «щоб нарешті припинився цей жах». Зокрема лунали заклики до української влади, як йдеться в окремих постах, «піти і домовитися», бо все «це все можна зупинити», але «влада цього не хоче». Такі пости викликали неоднозначну реакцію і осуд у частині українського суспільства. Одну з авторок, блогерку Анастасію Умку викликали на розмову до СБУ.

Сайт «BBC NEWS Україна», 16 липня 2024 року. (У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cp4wvqr7lgvo>)

Про НАС у ті минулі ВІСІМНАДЦЯТЬ років

ПРОДОВЖУЄМО створену в минулому числі сторінку з нагоди 18-річчя початку виходу газет «Промінь Просвіти» і «Промінь Просвіти Є» нашої команди правозахисників і просвітян. Тут ми зосереджуємо увагу читачів на наших поїздках до Полтавщини й Черкащини, на контактах зі Спілкою офіцерів України (СОУ) та – з українською громадою в Сполучених Штатах Америки.

ЄБРР у Кривому Розі

Зустріч із „Зеленим світом”

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ банк реконструкції і розвитку надав металургійному комбінату „Міттал Стіл Кривий Ріг” кредит на суму 200 млн. доларів для оптимізації потужностей, зниження енергозатрат, підвищення якості управління та охорони довкілля <http://www.ebrd.com/new/pressrel/2006/38apr21r.htm>. ЄБРР у своїй стратегії діяльності в Україні екологічним питанням приділяє велику увагу <http://www.ebrd.com/about/strategy/country/ukraine/stratukr.pdf>

29.04.09 старший менеджер з оцінки проектів та з питань довкілля Денніс ЛОНГ (A. Dennis Long, PE, Sc.D.) зустрівся з представниками екологічної асоціації „Зелений світ” та науковцями з педагогічного університету. Організував зустріч голова екологічної асоціації „Зелений світ” Микола КОРОБКО. Присутніми були редактор часопису „Промінь Просвіти» Сергій ЗІНЧЕНКО, редактор радіомовлення місцевого телерадіооб'єднання «Криворіжжя» Олена МАКОВІЙ, науковці з Криворізького державного педагогічного університету Ігор ШЕЛЕВИЦЬКИЙ, Василь САВОСЬКО, Валерій КОЦЮРБА.

На зустрічі мова йшла про те, що це є один із перших великих проектів, направлених не на розширення виробництва й збільшення техногенного навантаження. Проект, який повинен мати суттєвий позитивний вплив на довкілля. Проект цікавий ще й тим, що „Міттал Стіл Кривий Ріг” знаходиться в центрі уваги не лише в Кривому Розі а й в Україні, і такі позитивні рішення є зразком європейських підходів до бізнесу, виробництва, довкілля й людей. Науковці запросили Денніса ЛОНГА, фахівців і експертів ЄБРР, керівництво „Міттал Стіл Кривий Ріг” відвідати Криворізький державний педагогічний університет, зустрітися із студентами та викладачами, аби підтримати поінформованості, довіри й співпраці.

Maidan.org.ua, 1 травня 2009 року (У скороченому вигляді. Повністю – в числі 9-му газети «Промінь Просвіти» за 2009-й рік).

СОУ нагородила активістів з Кривого Рогу

До 20-річчя Спілки офіцерів України було встановлено й виготовлено ювілейну медаль «20 років Спілці офіцерів України». Щодо неї зазначено, що вона встановлена для нагородження членів Спілки офіцерів, за заслуги при захисті національних інтересів українського народу. А ще – «не тільки члени СОУ, але й члени інших громадських організацій і політичних партій патріотичного спрямування, громадяни України й іноземні громадяни – за істотну допомогу та сприяння Спілці офіцерів України у вирішенні статутних завдань, за сприяння захисту національних інтересів України».

Рішенням Проводу СОУ цією медаллю нагороджено Народного депутата України І-го демократичного скликання, засновника Спілки офіцерів України Миколу КОРОБКА, громадських діячів Криворіжжя, що активно відроджують військово-патріотичні традиції не тільки на Криворіжжі, але й на території всієї України – пані Валентину КРИВДУ і пані Романію СОБЧАК. Серед членів Спілки офіцерів України, що активно діють на Криворіжжі медаллю «20 років СОУ» нагороджено полковників Петра ЛИСЕНКА, Миколу ПАНЧЕНКА, підполковників Миколу МОСКАЛЮКА, Олександра ВАКУЛЕНКА, майорів Сергія ФРОЛОВА, Федора ПАЗИНСЬКОГО.

За інформацією Проводу СОУ, газета «Промінь Просвіти», число 17 за вересень 2011-го року

У центрі уваги – українська діаспора

Можна сказати, що газета «Промінь Просвіти» із перших місяців свого існування намагалася налагодити зв'язки із українцями за кордоном, і 17 листопада 2006 року з'явилася наша перша замітка в газеті української діаспори «Свобода». Тепер уже їх там вміщено десятки, зав'язалося листування. До того ж, ми отримуємо не тільки листи, а й часом – книги, журнали. Час від часу нас підтримували з-за кордону, що надавало змогу передплатити «Промінь Просвіти» загальноосвітнім школам Кривого Рогу, сільським бібліотекам Дніпропетровщини, деякою мірою поліпшити нашу надто слабку матеріально-технічну базу. До того ж, уже два роки завдяки турботам сестринства єпархії святого Андрія Криворізька «Просвіта» регулярно, щотижня, отримує газету «Свобода», а цього літа до редакції «Промінь Просвіти» завітав навіть гість із Америки Григорій ЯРЕМЕНКО, бесіду з яким наші читачі мали змогу нещодавно прочитати.

Запроваджуючи в цьому числі тематичну сторінку «У центрі уваги – українська діаспора», ми сподіваємося подавати матеріали цієї тематики більш концентровано й у поєднанні наших спільних зусиль з тією метою, аби активніше посприяти справі зміцнення Української держави на землях Січеславщини.....

(Газета «Промінь Просвіти», число 17 за вересень 2009-го року).

Криворізька «Просвіта» в Полтаві і в Жуках

...Всі ми під керівництвом голови Криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА Миколи КОРОБКА, готувалися до панахиди та скорботної ходи, до відзначення 300-річчя Полтавської битви. Кілька тисяч людей, справжніх патріотів, які з'їхалися до Полтави з різних кінців України, стали свідками панахиди біля пам'ятника загиблим козакам, потім виступили представники політичних партій і громадськості. Зокрема, зі словом про те, що і як має відбуватися й з приводу чого тут зібралися українці, виступив організатор заходу народний депутат України Микола КУЛЬЧИНСЬКИЙ. Наступальним і піднесеним став також і виступ Олега ТЯГНИБОКА, лідера «свободівців». Було багато державних прапорів, а також – із символікою різних партій: «Во «Свобода», УНП, КУН...

Після того, як відбулося богослужіння й були покладені квіти, всі учасники й присутні на панахиді слідом за священниками вирушили центральними вулицями Полтави: розпочалася скорботна хода, і колона розтягнулася метрів на триста (а то й більше). За цією ходою з цікавістю спостерігали полтавці. Того дня ще було чима-

ло всього, в тому числі – реконструкція самої сутички на полі Полтавської битви. Запам'яталося розгорнення величезного прапору України розміром 40 на 50 метрів, яке здійснювали активісти УНП під керівництвом народного депутата Івана ЗАЙЦЯ, наші просвітяни теж долучилися до цього дійства. А потім криворізька делегація вирушила в село Жуки, що під Полтавою (на запитання тамтешньої сільради). Там нині споруджується капличка на честь гетьмана МА-ЗЕПИ, і її планують відкрити 24 серпня, в день 18-ї річниці НЕЗАЛЕЖНОСТІ Української держави. Є також інформація, що там з цієї нагоди має бути Президент України Віктор ЮЩЕНКО.

Відпочивали у великому наметі на березі ставка, посеред мальовничої природи Полтавщини. Другого дня готували кашу, спілкувалися з місцевими патріотично налаштованими активістами... Після обіду знову вирушили до Полтави з метою відвідати музей історії Полтавської битви. І нам (попри присутність численних делегацій) вдалося це зробити. Більше того, просвітянка Олена МАКОВІЙ (вона працює редактором радіомовлення Криворізького міського дер-

Америка стала нам близькою

Це не фантастика, а прикра реальність сьогоденної України на прикладі одного з найбагатших її регіонів: у майже мільйонному Кривому Розі регулярно, вже чотири роки поспіль, виходить друком у світ лише одна газета виключно українською мовою – „Промінь Просвіти». Та й то – лише на громадських засадах.

Від квітня 2009 року криворізькі просвітяни не мають можливості розповідати про свою діяльність на хвилях місцевого державного телерадіооб'єднання, а редактора радіомовлення Олену МАКОВІЙ (нашу просвітянку ледве не звільнили (безпідставно і втретє) з праці за таких умов кожна підтримка (чи то моральна, чи то матеріальна) від наших друзів із української діаспори в США – на вагу золота. Тому просвітяни безмежно вдячні за допомогу Валентині КОГУТ із її сестрами, Федорі ЄФІМЕНКО, Ользі і Петру МАТУЛАМ, парафіянам церкви св. Андрія, Олексію КОНОВАЛОВІ і Василю СТАНОВІ.

Протягом двох останніх років Василь СТАН двічі надіслав пожертви, завдяки чому вдалося придбати сучасний диктофон та іншу техніку, а також – заплатити місцевій друкарні за друкування газети „Промінь Просвіти».

Друзів пізнаємо у біді, коли добре видно, де є правдивці і добрі люди.

Сергій ЗІНЧЕНКО, редактор газети „Промінь Просвіти», число 16 газети за серпень 2010-го року. (Передрук з газети «Свобода» української громади в США від 16 липня 2010 року)

ПРОЩА ДО ТАРАСА 16-17 травня 2009 року

Рішення включитися в «Прощу до Тараса -2009» було прийнято 9 березня, в день народження Тараса ШЕВЧЕНКА. Відтоді ми й збирались, правда, як зараз стало зрозуміло, враховуючи непросту ситуацію в нашій організації, багато хто сумнівався, що поїздка відбудеться на порядному рівні, незважаючи на всілякі перепони.

І от ми збираємось 16 травня о 5.30 на 173-го кварталі міста Кривого Рогу, а вже о 6.30 від'їжджаємо з площі Визволення на Черкаси й Канів. Криворізька «Просвіта» спланувала екскурсію в музей книжки «Кобзар» у Черкасах, а саму «Прощу до Тараса-2009» організувала українська громадська організація «Простір свободи».

Суть «Прощі» - в оновленні пам'яництва українців на могилу ШЕВЧЕНКА до дня перепоховання поета, яке відбулося 22 травня 1861 року.

16 травня. 13.45. Ми під'їжджаємо до наметового містечка громадського руху «Простір свободи». Тут нас зустрічає Тарас ШАМАЙДА, координатор акції

«Проща до Тараса». Встановлюємо свої намети. Знайомимось з молоддю із Херсона, Львова, Києва, Житомира, Нової Каховки... Ми стверджуємо, що атмосфера, яка панувала тоді серед усіх нас у наметовому містечку, була справді дружня... інтелектуальна... креативна... українська... шевченківська.

О 15.00 - початок художнього перфомансу. Координує і організовує учасників біля колективного художнього полотна художник за фахом Ярослава БЛЕК-ТЕРЛЕЦЬКА.

І був ранок... І був день другий...

О сьомій ранку ми їли зготовлену нашвидкуруч (після дощу, та все ж – на живому багатті!) кашу...і я подумав, що і каша під горою Тараса, коли виглянуло сонце, теж була божественна.

Згодом ми надіаємо чисті українські сорочки ...костюми...і йдемо до сходинок на Тарасову гору.

О 10.00 - загалний збір під Тарасовою горою. Ми беремо квіти... Гуртуємось...і починаємо сходження... Олександр ЧИЖИКОВ,

Кривий Ріг-Черкаси-Канів. 16 -17 травня.

24 травня. Кривий Ріг.(У скороченому вигляді. Повністю – в числі 10 газети «Промінь Просвіти» за травень 2009-го року)

жавного об'єднання телебачення і радіомовлення) взяла навіть коротке інтерв'ю у двох представників делегації зі Швеції: у історика Єйнара ЛЮТА та в його доньки Сесілії.

Під час цієї дводенної поїздки до Полтави (крім участі в заходах і спілкування з господарями в Полтаві і в Жуках) також вирішували й справи пов'язані з діяльністю нашого об'єднання у протистоянні рейдерам, які своїми діями можуть призвести до розколу просвітянського руху й перетворення його в таку собі напівбюрократичну діяльність, малозрозумілу для українців.

Поверталися у доброму настрої і з розгорнутими планами на найближче майбутнє, прибули до Кривого Рогу на День Конституції України, 28 червня, коли ще не зайшло сонце.

Сергій ЗІНЧЕНКО. (У скороченому вигляді. Повністю – в числі ... газети «Промінь Просвіти» за липень 2009-го року)

На світліні: частина криворізької делегації підготувалася до участі в заході, присвяченому 300-річчю Полтавської битви. Фото автора.

ОСМИСЛЕННЯ проблем сьогодення на тлі війни

Війна як наслідок брехомору і надійна українська зброя

БУДЬ-ЩО захопити сусідні держави, а в перспективі – панувати над усім світом, досягнувши перед цим високого рівня паразитування на надрах планети і над уже загарбаними шляхом агресії народами. Така мета у сьогочасних пихатих правителів із московських боліт. Не менша. І це справді так, оскільки пихатим завжди всього мало: навіть тоді, коли під ними вже найбільша в світі за територією країна. А найглибша ненависть – якраз до тих, які цінують по-над усе творчість і свободу та підтримують одне одного в захисті цих цінностей. Тобто – до нас, українців, бо якраз ми живемо із тими пихатими загарбниками по сусідству і весь час відстоюємо названі цінності, оскільки вони – наша духовна зброя.

А про те, якою справді буває реальна підтримка від волелюбних українців навіть через моря-океани, ми правозахисники й просвітяни з Кривого Рогу, відчули на собі, коли ще вісімнадцять років тому у тоді майже повністю зросійщеному місті почали видавати незалежну і добровільну україномовну газету. Бо коли ми звернулися до тодішньої головної редакторки газети «Свобода» Ірени ЯРОСЕВИЧ із

інформацією про нашу українську справу та висловили бажання дізнатися, як живеться українцям у США, там спочатку з'явилась інформація про це, а потім нам прислали цілу сторінку, виставивши три матеріали з «Проміня Просвіти» і світліну з тодішнім складом редколегії. В результаті пішли листи від українців з Америки (а також із різних областей України), які ми публікували, і книги. А потім почала надходити і безпосередня матеріальна підтримка. Останнім роками – від Олексія КОНОВАЛА і Василя СТАНА через Фундацію імені Івана БАГРЯНОГО, коли вона діяла, за що ми їм глибоко-глибоко вдячні.

Сьогодні ж, коли вже третій рік поспіль триває повномасштабне вторгнення російських агресорів в Україну (а сама війна – одинадцятий рік), невідомо, яким буде наше дев'ятнадцяте літо разом із газетою. Але нам стало остаточно зрозумілим, що тепер найважливіший фронт – саме інформаційний. І особливо – у цій війні, яка (з причини високого рівня розвитку комунікаційних технологій) відбувається фактично в прямому ефірі.

Чому такий висновок? А тому, що перед тим, як кинути на нас сотні тисяч своїх головорізів, московським правите-

лям потрібно було попрацювати над їхніми мізками інформаційно, переконавши, що вони – ніби якісь там визволителі, а ми – нацисти і взагалі якісь нелюди, хоча в реальності – все навпаки. Так само (через свої багаточисленні ЗМІ) вони намагаються перекопати чи не увесь світ у цьому ж. І тільки героїчний спротив українського війська безпосередньо під Києвом та під іншими містами і відверта жертвна підтримка війська мільйонами українців зупинили ту звіроту. Таким чином Україна продемонструвала перед усім світом свою силу, свою надійну духовну зброю.

Однак брехомор все триває і триває. Аби перемогти, агресор намагається посіяти страх і зневіру в наших душах, а в душах інших народів – попередньо отруєне насіння брехні про реальний стан речей. І брехомор цей діє-впливає. Зокрема, – на темпи і обсяги поставок нам необхідної зброї для організації наступу на ворога та для наступного вигнання його з української землі. Навіть більше того: у світі привселюдно запроваджується тепер дикунство і варварство. І це справді так. Бо інакше я не можу пояснити, як можна було дозволити з початку липня цього року росіянам-агресорам головувати в Раді безпеки ООН

після руйн, насильства і сотень тисяч смертей беззахисних людей на українській землі? Тож та звірота вже й віддячила за цей «жест доброї волі»: потужним ракетним ударом 8 липня по Києву, Дніпру і моему рідному Кривому Рогу, знищивши десятки беззахисних людей (у тому числі – дітей із дитячої лікарні «Охматдит» у столиці).

То чи після цього сьогодні можна щось позитивне говорити про російську культуру, яка дозволила вирости там, буїно розквітнути й правити таким головорізом? Ні: ні в якому разі! Бо ці злочиння (вкотре вже!) доводять, що в центрі тієї культури переважно була й залишається великодержавна пиха і намагання вивищитись над іншими народами. А наша духовна зброя, наша культура – протилежна за своєю суттю: це прагнення до вільної творчості і свободи на базі взаємопідтримки між людьми. Але, крім цього, ми ще й дуже добре знаємо, що за право вільно творити і за свободу треба боротися. Тому – ніяких послаблень у боротьбі з ворогом! А перемовини – лише з позиції сили: з вимогою до ворога капітулювати й віддати свою зброю масового знищення.

Сергій ЗІНЧЕНКО,
м. Кривий Ріг, 9 липня 2024 року

Аудиторія... публіка... натовп

КОЖНЕ суспільство розділене на сегменти – слухачі аудиторії (назвемо аудиторія), публіка і натовп. Де більше публіки, аудиторії, там мудріше суспільство і там менше в ньому проблем. Де переважає натовп, там найвищий рівень хаосу. Парадокс у тому, що влада зацікавлена в хаосі. І чим агресивніший він, тим легше владі приховувати свою некомпетентність. Однак, вона намагається переконати суспільство, що творить порядок.

Аудиторія – готова до дива. Публіка – організм, який розуміє, що диво існує і його можна досягти. Натовп заперечує диво і боїться його. Влада робить усе, щоб натовп не ставив ні публікою, ні аудиторією, не тому, що натовпом легше керувати, а тому, що сама влада не здатна стати ні публікою, ні аудиторією. До речі, приналежність людини до того чи іншого сегменту не залежить ні від освіти, ні від соціального статусу. До аудиторії чи до публіки може відноситися як сантехнік, продавець чи професор, а до натовпу – і сантехнік, і депутат чи академік.

Щодо інтелектуалів. Найперше, треба зрозуміти, до кого вони себе відносять. До публіки, аудиторії, натовпу чи до влади. Своє місце вони вибирають самі. Добровільно. До влади відносяться синтетичні інтелектуали. Вони щось знають, але не розуміють, як цими знаннями користуватися. До аудиторії належать ті, які здатні вести діалог. Навіть з натовпом. Саме тому їх ігнорують. І влада, і натовп. Бояться істини.

Ті, що створюють публіку, надто вразливі. Вони сумніваються чи взагалі потрібні світові. А вони – прекрасна суспільства. Серед натовпу є тільки поодинокі інтелектуали. Але вони приховують свій інтелект – бояться, що їх принесуть у жертву. Що

відбувалося не раз.

А ще є самітники, які не бояться ні влади, ні натовпу. Їх переслідують, шельмують, виганяють з суспільства, убивають, спалюють на вогнищах, морять у тюрмах, але вони наполегливо у пошуках істини. Вони не сприймають брехливого дійсності й, ризикуючи життям, заявляють про це відкрито. Та саме їм завдячує людство, що має такі слова, як «мораль», «культура», «цивілізація».

ЧАС... АУДИТОРІЯ... ВЛАДА...

Час – субстанція жива. Жива, рухома, динамічна. І цінність виняткова. Це розуміли ще стародавні. Сенека писав до учня: «Все, Луцілію, чуже нам, один час – наша власність». Філософ застерігав учня, щоб той шанував час і не дозволяв нікому викрадати його у нього.

Аудиторія час береже. «Час – гроші» – лозунг аудиторії. Тут час працює на людину, людина цінує час. Для аудиторії продуктивна праця є чесною. Чи це праця слюсаря, монтажника, чи бражового клерка. Наша, українська, аудиторія ще в ембріональному стані. І то – це конструкція в собі. Вона не контактує з публікою і відштовхує від себе натовп. А треба, щоб аудиторія мала діалог з публікою та управляла натовпом. Простими словами – творила собі подібних. Ще простіше – росила малий і середній бізнес. Для прикладу – літак «Аеробус – 380». Понад чотири мільйони (!) деталей та вузлів, півтори тисячі (!) компаній та підприємств у тридцяти країнах. Усі творці цього літака – це аудиторія і публіка. Вони гармонізують стосунки не лише між своїми, а й між державами. Та найперше – людини і природи.

Публіка апологізує час. Тому прагне творити для безсмертя. Мікеланджело спав у соборі, не злавив з підмосток – для нього

тоді час був найвищою цінністю. Тому перед його творінням Час зупинився... Філіппо Брунеллескі створив Флорентійський Собор, а технологію його будівництва інженери не «розшифрували» й досі. Собор св. Павла у Лондоні відкрили в 1708 році в день народження Крістофера Рені, якому тоді виповнилось 76 років. Цей архітектор будував собор 33 роки. Хто творить для вічності, перед тим Час зупиняється...

У цьому ж 1708 році Петро Перший розпочав новий етап руйнування України. Безпощадно. Ця руйнація продовжується вже понад 300 років. Та найгірше інше – поруйновані людські душі. Поруйновані настільки, що жертви не усвідомлюють себе і готові миритися з катом...

Натовп часу не розуміє. Він живе минулими категоріями і не може собі уявити Собор. Він розтрачує час, нищить природу, топче цінності. Але це зовнішній вияв. Насправді людина натовпу руйнує сама себе. Перманентно, завзято. Тому в неї слабо виражена не тільки здатність мислити, ще слабше – інстинкт самозбереження. Цей інстинкт настільки слабкий, що людина ладна проти себе підтримувати ката. Влада розуміє час тільки як матеріал для конвертації. Тому час влади не любить. Як правило, йдуть з влади під свист натовпу. А бували часи, коли й на шибеницю. (Зараз теж таке може трапитися).

Звичайно, є інше. Є влада, яка розуміє, що повинна творити суспільство, державу, майбутнє. І творить їх. Але таку владу обирає аудиторія і публіка. Той суспільний сегмент, який переважає. В Україні – натовп. Цю давньогрецьку притчу згадують часто. Та оскільки вона вписується в контекст цього допису, то наведу її повністю.

Питає філософ робітника: «Що ти робиш?» – «Хіба не бачиш, тягаю оце прокляте каміння». Питає іншого. Той з повагою: «Заробляю для сім'ї». Ще інший гоно-

рово: «Будую храм».

Більшість українців тягає прокляте каміння і не розуміє, що якщо не збудує храм (державу), то каміння тягатимуть і діти, і внуки, і правнуки. І вони не пробачать нам, якщо, звичайно, житимуть.

Московія пре на Україну не для того, щоб з нами пити чай. Століття за століттям вона намагається знищити нас, а зараз про це заявляє відкрито.

Що робить влада. Хочє спитати людей, чи дружити з убивцями. Шизофренія?... Може, ще ні, але вже точно пограничний розлад. Натовп підняв на вершину тих, хто руками цього натовпу планує здати державу ворогові. Та найгірше – цей натовп не розуміє, що його готують для принесення в жертву. Та є надія, що частина одурених отямиться, а здорові сили зможуть зупинити і нейтралізувати варварські наміри недолугих.

ВЛАДА... АУДИТОРІЯ... ПУБЛІКА... НАТОВП...

Влада розуміє, що натовп від політики вимагає хліба, розваги, час від часу – жертви. А ще – позбутися відповідальності. Навіть за себе. У вільний від вирішення власних питань час влада намагається щось зробити, аби задовольнити натовп. А фрази «Програми», «Реформи» – ширма, за якою приховані справжні цілі. Вони прості. Влада думає, що держава її власне хлібне поле, а державні інтереси – її ліквідний товар. Саме це – причина деградації суспільства. Глибина такої деградації визначається легко. Досить почути, з яких джерел натовп вимагає від влади хліба. Якщо каже, дай заробити, це абсолютно нормально. Такий натовп рухається до аудиторії. Якщо вимагає: «Дай можливість обікрасти сусіда!», то це свідчить про занепад всіх сегментів суспільства. А натовп

зайняв ключові позиції. Там, де домінує натовп, поети й митці загнані на маргінеси. А замість мистецтва панує «95 квартал».

І влада, і натовп до мистецтва ставляться негативно. По-перше, вони у мистецтві, як у дзеркалі, можуть побачити свою малість. По-друге, мистецтво може їх привести до аудиторії, чого вони катастрофічно бояться. Тому до митців, поетів, інтелектуалів зростає ненависть. Людина з натовпу багато може пробачити ближньому, а от розуму пробачити не може... Оскільки аудиторія здатна аналізувати дії влади, то влада мала б вступати з нею в діалог. Такий діалог вигідний всім. Найперше – владі. Хоча вона це заперечує. Частіше аудиторія прагне заробляти з допомогою влади. Тут поганого нічого нема. Та коли аудиторія починає беззастережно служити владі і виконує будь-які її забаганки, навіть, поступаючись гідністю, тоді вона стає натовпом. А буває, що такі здатні навіть торгувати мертвими і ненародженими...

Аудиторія шанує мистецтво, але надто часто піддається моді. У тому випадку чекати від неї об'єктивної оцінки не варто. Публіка не любить політиків апріорі. Вона знає їм ціну. Політики відповідають їй тим же. Оскільки всі ресурси в їхніх руках (і в кишенях), то митці надто часто зневажені. Саме публіка розуміє, що мистецтво є нарідним каменем цивілізації, що без мистецтва цивілізація не відбулася б. За це публіку не люблять. Ні влада, ні натовп...

Доки влада не розуміє своє завдання – гармонізувати всі сегменти суспільства, – доти в суспільстві пануватиме хаос. А в хаосі влада легітимною бути не може...

Ярослав ТРИНЧУК,
м. Дніпро, 28 липня 2021 року <https://www.facebook.com/trincuk>

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник – ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення про реєстрацію № 1951 від 30 травня 2024 року (ідентифікатор медіа R30-05100)
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг, вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО.
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Олександр ЧИЖИКОВ, Володимир НАЛУЖНИЙ (голова організації)
Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО.
Газета виходить двічі на місяць.
Комп'ютерна верстка Т. ЛОПАТЮК.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету
«Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газета, починаючи з числа 13 (81), у друкованому вигляді не виходить.